

Rapport

Rapport naar aanleiding van een klacht over de politie- eenheid Den Haag.

Datum: 4 februari 2014

Rapportnummer: 2014/008

Feiten

Verzoekers toenmalige vriendin meldde op 15 juni 2011 bij de politie dat zij door verzoeker was mishandeld. Verzoeker zou haar op haar hoofd en arm hebben geslagen. Ook zou hij haar onder bedreiging van een mes hebben verkracht. Verder zou verzoeker hete thee over zichzelf heen hebben gegooid. De vriendin had tegenover de politie verklaard dat verzoeker dronken en agressief was en dat hij in het bezit was van een mes. Voorts had zij aangegeven dat verzoeker zelfmoord wilde plegen.

Naar aanleiding van deze melding hebben politieambtenaren op 15 juni 2011 verzoekers woning betreden en verzoeker aangehouden. Deze aanhouding vond plaats in de slaapkamer van verzoekers woning, waarbij de politie de zogenaamde schildprocedure heeft toegepast en een politiehond heeft ingezet. De politiehond heeft verzoeker in zijn linker bovenbeen gebeten.

Als gevolg van de hondenbeten heeft verzoeker letsel aan zijn linkerbeen opgelopen. Daarnaast stelt verzoeker dat hij psychische klachten heeft, aangezien hij tijdens zijn slaap is gebeten door een politiehond.

Verzoeker heeft een klacht over het disproportionele geweldgebruik ingediend bij de politie en heeft de politie aansprakelijk gesteld voor de door hem geleden materiële en immateriële schade. De politiechef heeft de klacht ongegrond verklaard en het verzoek om schadevergoeding is afgewezen.

In december 2012 heeft de officier van justitie besloten de strafzaak tegen verzoeker te seponeren omdat het een feit van betrekkelijk geringe aard/omvang betrof.

Klacht

Verzoeker is op 15 juni 2011 middels een schildprocedure en met de inzet van een politiehond aangehouden in de slaapkamer van zijn woning. Verzoeker klaagt erover dat de politie geen minder ingrijpend middel heeft ingezet om hem aan te houden en/of het gevaar af te wenden.

Visie verzoeker

Verzoeker heeft gesteld dat hij op 15 juni 2011 ruzie kreeg met zijn vriendin. Hij wilde de relatie beëindigen en zei haar dat ze weg moest gaan. Beiden waren dronken, aldus verzoeker.

Verzoeker is toen naar bed gegaan en in een diepe slaap gevallen. Ineens werd hij wakker met veel pijn, omdat hij was gebeten door een politiehond. Hij schrok van de beet en stond op en schreeuwde. Er was veel politie en binnen een paar seconden werd hij geslagen met een wapenstok.

Verzoeker stelt dat hij van te voren niet heeft gehoord dat de politie hem heeft aangeropen, omdat hij lag te slapen. Verzoeker vindt het onjuist dat de politie meteen de hond heeft ingezet, zonder hem te hebben gewaarschuwd.

Verzoeker heeft als gevolg van de hondenbeten zwaar lichamelijk letsel opgelopen aan zijn been. Voorts ondervindt hij nog steeds psychische klachten; hij is angstig en heeft problemen met sociale contacten.

Verzoeker is van mening dat de politie disproportioneel geweld jegens hem heeft toegepast door een politiehond in te zetten. Op het moment dat in de slaapkamer geen wapen of hete vloeistof werd waargenomen, had de politie ook een minder ingrijpend middel kunnen inzetten en bijvoorbeeld pepperspray kunnen gebruiken. Het besluit om de hond los te laten, was niet juist. Ook het meerdere malen slaan met de wapenstok om de hond te ontzetten, was volgens verzoeker onnodig en disproportioneel.

Politiegegevens

Naar aanleiding van het incident is een mutatie opgemaakt in het bedrijfsprocessensysteem van de politie. Hierin staat onder meer vermeld dat de politieambtenaren O. en H. door de meldkamer naar de woning van verzoeker werden gestuurd. Buiten troffen zij de meldster aan, die vertelde dat zij op haar arm en hoofd was geslagen. Ook hoorden zij van haar dat verzoeker een mes bij zich had en behoorlijk onder invloed van alcohol zou zijn. Op haar linkerarm zagen de politieambtenaren een blauwe plek van ongeveer 10 cm. Omdat verzoeker agressief zou zijn en een mes had, besloten O. en H. om de hondenbrigade ter plaatse te laten komen.

Politieambtenaar H. heeft in de mutatie vermeld dat de meldster tijdens het doen van aangifte aan had gegeven dat zij de woning wilde verlaten na het verbreken van hun relatie. Haar vriend (verzoeker) wilde dat niet. Hij bedreigde haar met een mes en gaf aan haar anders dood te maken. Hierna verklaarde zij dat zij ook seks met hem moest hebben, terwijl hij een mes tegen haar buik hield. Hierop is de aangifte onderbroken en hebben politieambtenaren van het zedenpiket de aangifte overgenomen.

In aanvulling hierop heeft de zedenrechercheur vermeld dat aangeefster op haar linker bovenarm een grote blauwe plek had van schouder tot elleboog van het slaan door de verdachte. Op haar linker pols zaten meerdere blauwe plekken van het vastpakken door

de verdachte. Onder haar rechteroog zat een verkleuring door de klap van de verdachte.

In een volgende mutatie, die vrijwel overeenkomt met het proces-verbaal van aanhouding, staat vermeld dat nadat verzoeker is aangehouden, het mes in de woonkamer is aangetroffen en veilig gesteld.

Proces-verbaal van aanhouding

De politieambtenaren B. en G., beiden diensthondengeleiders, hebben op 15 juni 2011 een proces-verbaal van aanhouding opgemaakt. Hierin staat onder meer vermeld dat zij die dag in opdracht van de meldkamer naar verzoekers woning zijn gegaan.

Gezien de aard van de melding is in overleg met en op verzoek van de officier van dienst besloten om de man via de schildprocedure aan te houden, waarbij gebruik wordt gemaakt van een doorzichtig plexiglazen schild. Bij het betreden van de woning heeft G. zijn gecertificeerde diensthond meegenomen.

Voordat de woning op de tweede etage werd betreden, is de verdachte meerdere malen aangeropen met "hier de politie, kom tevoorschijn en geef je over". In de slaapkamer aangekomen, zagen de politieambtenaren een persoon onder het dekbed liggen. Hierop hebben zij de verdachte diverse malen gesommeerd om onder het dekbed vandaan te komen en zijn handen te laten zien. Hieraan werd geen gehoor gegeven. Plotseling zagen zij dat de verdachte probeerde op te staan. Al die tijd werd de verdachte gesommeerd om zijn handen te laten zien. Het lukte de verdachte om op te staan, maar hij hield zijn handen verstoopt onder het dekbed. Hierop is de verdachte aangehouden middels de diensthond, waarbij de verdachte in zijn linker bovenbeen is gebeten. De politieambtenaren schreeuwden diverse malen dat de verdachte was aangehouden en moest liggen, maar de verdachte verzette zich tegen de diensthond en sloeg de hond diverse malen met kracht. Vervolgens pakte de verdachte de snuit van de hond beet met beide handen, die hij niet meer losliet. Hierop heeft B. de verdachte met de lange wapenstok op zijn bovenarmen geslagen om het verzet tegen de diensthond te breken. De verdachte bleef schreeuwen en had verwilderde ogen. De politieambtenaren hadden de indruk dat de man in verwarde toestand verkeerde.

Om het verzet te breken en verder letsel te voorkomen, heeft G. de verdachte een vuistslag in het gezicht gegeven. De politieambtenaren zagen dat dit ook geen invloed had op het verzet van de verdachte. Plotseling kwam de verdachte ten val, waarop deze politieambtenaren schreeuwden dat hij moest blijven liggen. De man voldeed niet aan deze vorderingen. Plotseling zagen zij dat de verdachte de snuit van de hond losliet, waarop G. de diensthond direct heeft losgecommandeerd. De verdachte stond op en vluchtte naar de gang. Aangezien er collega's op de gang stonden en de verdachte zeer gewelddadig

richting de politie was, heeft B. de verdachte middels een nekklem naar de grond gewerkt om hem te boeien. Hierop staakte de verdachte zijn verzet.

Verklaring politieambtenaar B.

In het kader van het interne klachtonderzoek heeft de klachtbehandelaar politieambtenaar B. gehoord. B. heeft overeenkomstig hetgeen in het proces-verbaal van aanhouding vermeld staat verklaard.

Voorts heeft B. verklaard dat zijn collega G. verzoeker voorafgaand aan zijn aanhouding op niet mis te verstane wijze heeft gewaarschuwd, dat verzoeker moest meewerken en dat anders de politiehond zou worden ingezet.

Verklaring politieambtenaar G.

Politieambtenaar G. heeft in het kader van het interne klachtonderzoek onder meer verklaard dat in het proces-verbaal van aanhouding gedetailleerd staat omschreven wat er zich vlak voor en tijdens de aanhouding heeft afgespeeld. Naar aanleiding van de brief van verzoekers advocaat heeft G. benadrukt dat verzoeker niet lag te slapen op het moment dat hij door de diensthond werd gebeten.

Hoorzitting

Op 19 november 2013 hebben medewerkers van de Nationale ombudsman een hoorzitting gehouden.

Verzoeker heeft tijdens de hoorzitting verklaard dat hij in de bewuste nacht op een gegeven moment politie naar boven hoorde rennen. Bij vaststelling van het verslag van de hoorzitting heeft hij echter gesteld dat hij heeft verklaard dat hij wakker is geworden doordat hij door een hond gebeten werd en vervolgens politie naar boven hoorde rennen. Nadat hij door de hond is gebeten, is hij door de politie geslagen en overgebracht naar het politiebureau. Voorts heeft verzoeker desgevraagd verklaard dat hij niet meer wist of hij onder zijn dekbed lag toen de politie zijn woning binnen ging, omdat hij dronken was. Verzoeker lag op zijn rug te slapen.

Politieambtenaar H. verklaarde dat hij ter plaatse met verzoekers ex-vriendin heeft gesproken en een korte aangifte van haar heeft opgenomen. Zij verklaarde dat verzoeker haar had mishandeld en bedreigd met een mes. Hij constateerde dat de ex-vriendin een blauwe plek op haar arm had dat eruit zag als vers letsel. H. had contact opgenomen met de hulpofficier van justitie voor een machtiging om de woning te betreden. Omdat er sprake was van een mes, heeft H. de hondenbrigade ingeschakeld om verzoeker middels de schildprocedure aan te houden.

Volgens H. was er niet zo hoog ingestoken wanneer zij de ex-vriendin niet hadden gezien. Hij had de paniek en angst in haar ogen gezien. Zij had verklaard dat verzoeker een mes had en anderen of zichzelf iets aan wilde doen en dat zij het huis uit was gevlucht. Ook had zij aangegeven dat verzoeker in zijn eigen land een semi profbokser is. De bezittingen van de ex-vriendin bleken ook nog in de woning te liggen, hetgeen er volgens H. op duidt dat zij daadwerkelijk de woning uit was gevlucht. Politieambtenaar B. heeft aangegeven dat uit de troep in de woning kon worden afgeleid dat er was gevochten.

Omdat verzoekers woning zeer klein is en verzoeker zich mogelijk tegen zijn aanhouding zou verzetten, is besloten de schildprocedure in te zetten en een politiehond mee te nemen.

Bij het betreden van de woning is volgens de politieambtenaren luid geroepen dat er politie was. In de slaapkamer aangekomen werd verzoeker opnieuw aangeropen en sprong hij meteen op. De politieambtenaren hebben verklaard dat hij op bed ging staan en het dekbed voor zich hield. Hij hield het aan de binnenkant vast en het lag deels over zijn armen heen. Verzoeker had een verwilderde blik in zijn ogen en G. heeft gesteld dat hij wellicht drugs had gebruikt.

Het was de bedoeling dat verzoeker middels de schildprocedure zou worden gefixeerd, maar gezien zijn dreigende houding en het feit dat hij zijn handen niet liet zien, is dat niet gebeurd en is de politiehond ingezet. Die dreigende houding bestond er volgens G. uit dat hij hard aan het schreeuwen was en wilde gebaren stond te maken met het dekbed voor zich. G. heeft aangegeven dat het voor de politie belangrijk is dat ze zijn handen konden zien.

Politieambtenaar V. heeft verklaard dat het nooit de insteek is om meteen een politiehond in te zetten en dat de verdachte de gelegenheid krijgt om zich over te geven. Het gebruik van pepperspray was in zo'n kleine ruimte niet geschikt, omdat de politieambtenaren de spray dan zelf in hun ogen krijgen.

Voorts heeft politieambtenaar G. verklaard dat verzoeker het gevecht met de hond is aangegaan en dat dat verbazingwekkend lang - zo'n vijf minuten - heeft geduurd. Daarbij heeft de politie verzoeker ook nog moeten slaan om ervoor te zorgen dat hij de hond zou loslaten. Het verzet tegen de hond geeft de agressie van verzoeker weer, aldus G.

Verzoekers advocaat heeft hierop aangegeven dat het een menselijke reactie is om pijn te stoppen, dus wanneer je gebeten wordt door een hond, probeer je deze te laten stoppen door zijn snuit beet te pakken of te slaan.

Politieambtenaar H. heeft verklaard dat verzoeker zijn rug deels had ingesmeerd met tandpasta omdat hij hete vloeistof over zich heen had gekregen. Het is in zijn ogen vreemd dat verzoeker ondanks de pijn op zijn rug in bed zou hebben gelegen. Verzoeker heeft beaamd dat zijn ex-vriendin zijn rug met tandpasta heeft ingesmeerd, nadat zij warme thee over hem heen had gegooit. Volgens verzoeker deed het niet heel erg pijn, zodat hij nog wel op zijn rug kon slapen. Bovendien was hij duizelig en dronken, aldus verzoeker.

Desgevraagd heeft verzoeker verklaard dat het wellicht zo zou kunnen dat hij op zijn buik lag te slapen toen de politie binnen trad. Volgens politieambtenaar G. lag verzoeker inderdaad op zijn buik te slapen. Politieambtenaar V. heeft aangegeven dat wanneer verzoeker op zijn buik zou hebben gelegen, het niet aannemelijk is dat hij letsel heeft opgelopen aan zijn bovenbeen. Gelet op de verwondingen is het aannemelijk dat verzoeker de hondenbeten heeft opgelopen toen hij stond, aldus V.

Desgevraagd hebben V. en G. stellig verklaard dat een politiehond niet onder een dekbed gaat zoeken.

Nadere informatie politieambtenaar G.

Op 13 januari 2014 heeft politieambtenaar G. een medewerker van de Nationale ombudsman desgevraagd laten weten dat het feit dat hij verzoeker heeft aangeroepen, betekent dat hij heeft geroepen dat zij van de politie waren, dat verzoeker zijn handen moest laten zien, dat verzoeker zich moest overgeven en dat anders de hond zou worden ingezet. Verzoeker heeft ruimschoots de kans gekregen om zich over te geven, aldus G. Het waarschuwen voor de inzet van de politiehond behoort tot de standaardprocedure.

Op de vraag of de politiehond bij binnenkomst begon te blaffen, heeft G. aangegeven dat zijn hond relatief stil is. Beneden heeft de hond nog niet geblaft, maar boven is hij wel gelijk gaan blaffen. Dat was in ieder geval op het moment dat de slaapkamerdeur open ging.

Standpunt politiechef

De politiechef heeft de Nationale ombudsman laten weten bij het oordeel van de toenmalige politiechef te blijven. Voor de motivering van dat oordeel heeft de politiechef verwezen naar het advies van de klachtencommissie.

De klachtencommissie had geoordeeld dat er een redelijk vermoeden bestond dat verzoeker zich schuldig had gemaakt aan een misdrijf. Omdat tevens de mogelijkheid bestond dat verzoeker zelfmoord wilde plegen, werd terecht besloten verzoeker in zijn woning aan te houden. Nu hij mogelijk in het bezit was van een wapen en dronken en agressief was, kon er in redelijkheid voor worden gekozen een politiehond in te zetten. De klachtencommissie achtte het niet aannemelijk dat verzoeker sliep op het moment dat hij door de hond werd gebeten. Nu verzoeker ondanks de aanwijzingen zijn handen niet liet zien, was het voor de betrokken politieambtenaren niet mogelijk om vast te stellen of hij een mes of ander wapen voorhanden had. De commissie achtte de inzet van de politiehond gezien de gevaarstelling gerechtvaardigd. Indien verzoeker gevolg had gegeven aan de aanwijzingen, zou hem de confrontatie met de politiehond bespaard zijn gebleven. Verzoeker heeft zelf het risico genomen dat hij met de politiehond geconfronteerd zou worden. De commissie achtte het aannemelijk dat verzoeker na het bijten in paniek handelde en zich verweerde en mede daardoor niet luisterde naar de aanwijzingen van de betrokken politieambtenaren om de hond los te laten. Om ervoor zorg te dragen dat de hond verzoeker losliet, werden verzoeker enkele klappen gegeven.

De commissie was van oordeel dat het gebruikte geweld in verhouding tot het doel – de aanhouding van verzoeker – niet disproportioneel was.

De commissie adviseerde de politiechef de klacht ongegrond te verklaren.

Beoordeling

1. Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten worden gerespecteerd. Het recht op lichamelijke integriteit is een grondrecht dat door de Grondwet en internationale verdragen wordt beschermd (zie Achtergrond, onder 1). Het gebruik van geweld tegen personen betekent een inbreuk op dit grondrecht. Een politieambtenaar die in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening is, is echter bevoegd geweld te gebruiken wanneer dit noodzakelijk is en een minder ingrijpend middel niet voor handen is (zie Achtergrond, onder 2). De inzet van een politiehond valt onder het gebruik van geweld. De inzet van een politiehond is een zwaar geweldsmiddel, waarvan behoedzaam gebruik dient te worden gemaakt en is slechts geoorloofd onder het direct en voortdurend toezicht van een diensthoofd (zie Achtergrond, onder 3). De ambtsinstructie bevat evenwel geen nadere precisering onder welke voorwaarden de surveillancehond mag worden ingezet. Daarbij zijn wel - zoals bij iedere geweldstoepassing - de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit van toepassing.

2. Gelet op de aard van de melding van verzoekers ex-vriendin, de waarnemingen van de politieambtenaren ter plaatse (vers letsel, angst en paniek in de ogen van de ex-vriendin) en het feit dat de ex-vriendin had aangegeven dat verzoeker zichzelf mogelijk iets wilde aandoen, was het een juiste beslissing om verzoeker in zijn woning aan te houden. Aangezien verzoeker in het bezit van een mes zou zijn en zichzelf of anderen mogelijk iets

zou aandoen, mocht de politie ervoor kiezen om de schildprocedure in te zetten en de diensthond mee te nemen.

3.1 Gebleken is dat de lezingen over hetgeen in de woning is gebeurd, lijnrecht tegenover elkaar staan. De Nationale ombudsman hecht echter meer waarde aan de lezing van de betrokken politieambtenaren en acht het niet aannemelijk dat de politiehond verzoeker in zijn slaap heeft gebeten. Ten eerste heeft verzoeker verklaard dat hij dronken was en hecht de Nationale ombudsman om die reden minder waarde aan zijn verklaring. Voorts is van belang dat de politie met veel geluid binnen is gekomen. Verzoeker is vele malen aangeropen en de politiehond begon te blaffen toen zij boven waren. De Nationale ombudsman acht het onwaarschijnlijk dat verzoeker niet heeft gehoord dat de politie zijn woning betrad, in zijn slaapkamer stond en hem aanriep terwijl de politiehond stond te blaffen.

3.2 De Nationale ombudsman gaat er dan ook vanuit dat verzoeker in zijn bed lag toen de politie binnenkwam en op enig moment op zijn bed is gaan staan met het dekbed voor zijn handen. Het is voorstelbaar dat de betrokken politieambtenaren verzoekers handen wilden zien, aangezien zijn ex-vriendin had aangegeven dat hij een mes had. Nu verzoeker weigerde mee te werken, bleef schreeuwen en gebaren bleef maken, was het gerechtvaardigd dat de politie tot optreden overging.

De Nationale ombudsman is ervan overtuigd geraakt dat het gezien de kleine woning, de kleine slaapkamer én de gevaarstelling op dat moment niet goed mogelijk was om de schildprocedure toe te passen.

4.1 De inzet van een politiehond valt onder het gebruik van geweld. Een dergelijke inzet is een zwaar geweldsmiddel waarvan behoedzaam gebruik dient te worden gemaakt en het is slechts geoorloofd onder het direct en voortdurend toezicht van een diensthondengeleider. Aangezien de bestaande regelgeving geen nadere precisering bevat onder welke voorwaarden een politiehond mag worden ingezet, deed de Nationale ombudsman in een eerder rapport reeds aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de aanbeveling om de inzet van de diensthond nader te normeren. Deze nadere normering is echter nog niet tot stand gekomen.

4.2 Nu het niet goed mogelijk was om de schildprocedure toe te passen en de politie een einde diende te maken aan de situatie, kon de politie tot de beslissing komen om de politiehond in te zetten. Voorwaarde voor de inzet van een politiehond is echter wel dat er voor die inzet wordt gewaarschuwd. De inzet van een politiehond is immers een vorm van geweld en op grond van artikel 8 lid 1 van de Politiewet (zie Achtergrond, onder 4) dient de politie te waarschuwen alvorens geweld toe te passen. Politieambtenaar G. heeft verzoeker ruimschoots aangeropen en hij heeft verklaard dat dat betekent dat hij verzoeker ook heeft gewaarschuwd voor inzet van de politiehond. Politieambtenaar B. heeft tijdens de interne klachtbehandeling verklaard dat zijn collega G. verzoeker op niet

mis te verstane wijze heeft gewaarschuwd. Aan het vereiste van artikel 8 lid 1 Politiewet is derhalve voldaan. Door niet te reageren op het aanroepen en de sommatie om zijn handen te laten zien, heeft verzoeker zichzelf blootgesteld aan het risico van de inzet van de diensthond. De Nationale ombudsman oordeelt dan ook dat de daadwerkelijke inzet van de politiehond niet onjuist is. Dat verzoeker hierbij in zijn been is gebeten en daaraan letsel heeft overgehouden, valt zeer te betreuren, maar doet aan het bovenstaande niet af.

4.3 De Nationale ombudsman acht het evenmin onjuist dat verzoeker vervolgens met de lange wapenstok is geslagen, een vuistslag in het gezicht heeft gekregen en dat er een nekklem is toegepast. Het gevecht tussen verzoeker en de politiehond duurde voort en ook hieraan diende een einde te worden gemaakt. Verzoeker heeft niet gereageerd op de sommaties om de hond los te laten, waarop is besloten verzoeker met de wapenstok te slaan. Toen verzoeker ook daarop niet reageerde, heeft hij een vuistslag in zijn gezicht gekregen en is uiteindelijk een nekklem toegepast toen verzoeker naar de gang probeerde te vluchten. Gelet op de kleine ruimte waar het incident zich afspeelde en de agressie die er van verzoeker uit ging, kon de politie weinig anders.

Alles overziend is de Nationale ombudsman dan ook van oordeel dat het recht op lichamelijke integriteit voldoende is gerespecteerd.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de politie eenheid Den Haag, die wordt aangemerkt als een gedraging van de politiechef is niet gegrond.

De Nationale ombudsman,

mr. F.J.W.M. van Dooren,

waarnemend ombudsman

1 Grondwet

Artikel 11

"Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam."

2 Europees verdrag voor de rechten van de mens (EVRM)

Artikel 8

"1. Een ieder heeft recht op respect voor zijn privéleven, van zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.

2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen."

3 Politiewet 1993

Artikel 8, eerste lid

"De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf."

4 Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar

Artikel 15

"1. Het inzetten van een politie-surveillancehond is slechts geoorloofd onder het direct en voortdurend toezicht van een geleider bij:

- a. de surveillancedienst, en
- b. het optreden van de mobiele eenheid na toestemming van het bevoegd gezag.

2. Het inzetten van een AOE-hond is slechts geoorloofd onder het direct en voortdurend toezicht van een geleider bij het, na toestemming van het bevoegd gezag, optreden van een AOE of een bijstandseenheid als bedoeld in artikel 60 van de Politiewet 1993.

3. De geleider dient in het bezit te zijn van een krachtens artikel 49, eerste lid, van de Politiewet 1993 vastgesteld certificaat."